

Landskap: *Blekinge och Småland* Upptecknat av: *P. G. Pettersson*
 Härad: *Södra östra och medelsta* Adress: *Halmsjö*
 Socken: *alla inom detta distrikt* Berättat av *undertecknad*
 Uppteckningsår: *1931* Född år *1863* i *Lullabo församling*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

2971

Uppteckningen rör sig om vår blomsterflora i denna tid.
 Som alla torde veta så har under alla tider
 Södra småland och blekinge varit mycket
 blomstarräng, och detta bevisas bäst med att
 taga läs trakter uti betraktelse under som-
 maren tid, detta är ett sådant faktum
 man icke bestyrkeras, som man tänker tillbaka
 i tiden, under våra förfäders upplevelnad och
 deras sätt att taga vara på alla sorters blom-
 star för att använda till medicin åt människor och djur.

Som alla torde vara bekrant, så var dät out ⁹²
om studeerde läkare under de gamla flydda tidar
och var sådana pässanar endast tillgängliga endast ²⁹⁷¹
i öm stödana, och dätta endast med ett begränsat
antal sådana män, och därför var dät knappast tänk
bart för en sjuk människa på landsbygden att få
hjälp av en studeerad läkare, icke hade man andra
förtäffningsmedel att tillgå än ett dätigt och omö
därat och obehvänt hästryts att färdas med en, 5.
ä. 6. till 10. mil, och dätta tog mest ett dygn uti an
språk, och häruti kan man göra sig en föreställning
om vilka besvärighetar som måtte vid ett sådant
tillfälle, för dät andra hade man mycket ont om
fångar under dän tiden, så att man hade icke råd
till att hämta en läkare på så lång och besvärlig resa

2

2971

INDRE
SÄLFORETLIGT

och därför tack vare de hvachsälvare om 93
man skall hålla däm sä, villkett torde vara
ganska otillbörligt, då dessa människor har räddat
tusentals människor från en förtidig död, tack
vare den stora blomsterpyrd dessa samaritar in-
hästade, och på samma gång hade branskap om
att förädla, och använda dessa växter till de
synd som de passade för, ty de stod här
ingalunda räddvilliga om hur man skulle behand-
la en sjuk, vare sig människa eller djur, alla
fick gåt av en sådan, såvida likvett stod att
rädda, tack vare den sammansättning av dessa
blomster, en sådan hvachsälvare förstod att
laga till för den sjukdam som medesinen var
avsedd för, till att motarbeta sjukdammen och återställa
patienten i fråga.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

2971

ANDRE TILFÖRLITLIGT

sådana samaritar fannas gätt om uti byggdarna⁹⁴
under våra förfäders tid, men de ware ike alla
politliga, och ey hållar satte man förtroende till
alla såna hvachsalvare, inom vissefyärda försam-
ling av halmar län, fannos två sådana som
var mychett anförtrodda vid all slags spukdom
och annat dyligt; dessa två försammar var ständigt
antitade och hade fött upp att göra både natt
och dag med besök, och under lediga stunder
tillwänta medesin av de vexter de förskaffat sig
under sommaren, de hade vida district att resa
omkring i byggdarna, man hämtade dem med
spett, och annars gick de efter hallelse då vägen
iske war allt förläng, de war alltid beredwilliga
och utörlade ett gott och troget arbete under sin livstid. —

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

2971

TILLFÖRLITLIGT

95
Dessa två pårsonar var gustav Pettersson
Näckaväla, och hansa Wälbärg gäymäla, som nu
har skottat åt paryärgelken för ett förtital år
sedan. Dessa pårsonar var högt achtade och värde-
rade av såväl högre ständs mäniskor, som av
dän allmänna folkmenyden, män de gish lite
färlängt uti sin konst vid vissa tillfällen, dälla
hande nog vara beomhärtilighetvärde för de
stachars samar som råhatt illa ut och blivit
i grasar, besökte man en av dessa hvachsalvare
var man viss om att man slapp undan. dät dä
dät icke var allt för gammalt, ty dä hande
dät bli fråga om den havande hvinnans segelt
liv, män under alla förhällanden tog man
beort dät åt däm dä en rikstalar var ärlagd.

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

2971

MINNRE
TILLFÖRLITLIGT

för ett vanligt sjukbesök var då vanliga ⁹⁶
avgiften 12- till 16. shelling, utom medisin som
räknades efter den kvantitet som ärodrades,
på den tiden fanns icke något åtal mot detta
kvacksalveri, utan var och en fick bedriva sitt
ärke uti fred och lofn, och skäta sin konst mot
mäniskor och djur på bästa sätt, vilkett lyshas
des för dem uti alla flästa fall, det var icke
endast uti medersinshet hänsende dessa samaritan
blev anlitate, det var och i troldomsbränsten
man behövde anlita vid vissa tillfällen, man
blev leten, gastakrammad, och detta måste man
ha gälpi för, ty man blev då lödligt sjuk, och
då måste man hänvända sig till en sådan som
med sina besvärjelser, och nedhållande av kristi namn
kunde taga bort det onda.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

2971

MINORE TILFÖRLITLIGT

råkade man ut för villosjukt, eller gallspång,⁹⁴
måste trollkonsten anlitas, råkade man till att bli
ombuten måste man anlita där som kunde lä-
sa bort det, var det någon herol som skogsnuan
hade fått macht öfver måste man tillkalla en
sådan trollgumma som kunde återställa det
så att man icke blev förälskad uti skogsnuan
så att man gick åt skogen och blev förvildad och
kom till att bli bortaför alltid, såväl alla
sådana trollkonstar måste en sådan hvachsal-
vare kunna uträtta, som att kunna bota alla
sorters sjukdommar bland människor och djur,
däta visade sig och så hos dem, ty man hörde
dem aldrig avläsa något tillbud, utan alltid
vara uti beredskap för att göra sitt bästa för alla människor

dät fans och en bygherde i Toomsås församling för ett fåntotal är sedan, dänne präst helade sabelström, dänne prästman var den mäst lärde uti dät samoviliska ämnet, han var snäll och godhyärtad och yälpte alla som onlitade honom, utan att taga någon betalning dänför, han tillagade all sin medesin av blommar, och alla sortars veitar som han viste vara nötliga att beata nyddammar med hos mäniskar och djur, han var och en ärgisk till att velya bita sina medmäniskar förstå att han velle lära dem dänna värdefulla konst att taga vara på de värdefulla och nötliga blomstren på marken under sommartiden, och använda dem till sitt goda och välyörande ändamål,

MINNRE TILLFÖRLITLIGT

allt sådant är nu försvannett, och gått ur tiden ⁹⁹
med våra avsmnade fäder, ty sådant får nu icke
existera efter nutidens lagar, om det ännu fin-
nes någon hvar som har god konst uti gamla
och goda läkemedel, får man icke använda dem
utan uti tröskhet för eget behov, och i varje fall
är det icke många örtor som tagas vara på
uti våra tider, alla blomster får nu gå till spillo
utan endast de blomster man använder till lyx,
för medicinskt ändamål är endast några få rec-
ter som insamlas av de gamla gubbar och gammor
som ännu levat hvar, och icke vill avstå från
de gamla seder och bruk, samt hålla sig till
det gamla trovärdiga medlett som de är vanda
vid från sin späda barndom, och vad deras fäder lärt dem

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

2971

TILFÖRLITLIGT

jag skall här nämna några av de örter som ¹⁰⁰
ännu användes bland våra gamla, såsom hylle-
blomma som är en nyttig ört där plöskas man
av under nyblödd blanning, Lån torhas och
användes vid förnyning, det kokas i vatten
och drickes varmt såsom vanligt te, har man
såsom våra förfäder gagnade, ett glas brännvin
att slå uti, gör det dubblet värkan och skyd-
dar även för angripande av lungorna,
matlöst plöskas man och lägger det förskut
uti flaskan och hållas på brännvin, som är
en utmärkt medel då man får ont av
kolik eller andra åkommor i magen,
nylichet drickas man förstår att man har
maghatår, det ränsar magens organ och

Skriv endast på denna sida!

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

2971

REVIDERE TILLFÖRITLIGT

avsköndrar därlemhinna som färraka⁽¹⁰¹⁾
en dålig matsmältning samt dålig och ojämn
avföring, och återställer snart magen uti sitt
normala skick efter en tids brukning med
dätta preparat, och är en välgörande drogh för
magen under det dagliga livet vid hälsans tillstånd.
Sötast plöskas man och tarhar och användes
för bullnader, d. v. s. man myölar söndas blom-
tröen, blandas det med rågmjöl, och kokas
dätta i vatten till en tyock gröt, som beades
på en ren duk och belägges övar det synda
stället, varhen sätter sig ykast, och inom
ett par dagar går det till brestning, man hål-
lar på att byta om gröt till sinett är rent, var-
efter man kokar det med en ren flul doppad uti ykast
vatten som ofta omlystes

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

2971

ANDRE TILLFÖRLITLIGT

man plochar trifolium, och vantig talstrunt¹⁰²
av dän på vären nybildade, samt bohemska
dätta torhas och sammanblandas och kokas uti
maltdricka, silas och kaskas ned på flaskor
som tages i bruk vid behov deraf, då man
känner sig dålig uti bröstet, då man befäras
shuklighet uti lungorna och dylikt, man dric-
kas en dochtig lassis morgon och kväll så
försvinna denna sjukdom ganska snart,
man plochar enebär av de fält mogna, dät vill
säga de swarta som sutet på enebären sinder
tre är och är fält utbildade, dessa torhas man
och användes vid urinförstoppning, man
tar 30. ä. 40. bär och kokas uti ett hvar tar vatten
och drickas dät varmt, och urinen går någon timma efter.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

2971

ANDRE
TIL FÖRÄTTIGT

103
fästoppning och trög utföring botade man
med en lit salvarbarrat som man kokade uti vat-
ten, lätt spadettt skulle man dricka, men det vä-
ste ske med stor försigtighet annars kunde ma-
gen bli helt sönderriven, och det kunde övergå
till en våldsam diarré, så att man måste till-
gripa saktmedel, som var ganska lätt åtkom-
ligt, nämligen en matsked vanlig hvita, och
ett par matskedar grädde, även ett par hvar-
kade ägg så att gulan blev grön uti äggen
är också ett mycket efektivt medel, man bör
dock var mest pålitlig, att taga bort s. h. mag-
mask, använde man maskrosrot, och aloe som
man kokade och silade satte det på flaskor,
och drack det då man brände mask, lösa avlämnade
sig 2. v. 3 timmar efter,

att taga bort skabel och blåda använde man ¹⁰⁴
en sammansättning av näslepö, swavel, grädde, och
äggvita, samt något fint rögnyl att sammanbinda
dät hela med, man smorde in hela kroppen och
bindades uti ett rent laban, varpå man fick
lägga sig och ligga sådär under 24-timmar, så vände
skabel och blåda borta, alla paror måste täppas,
efter dätta 24-timmar tvättades man ren uti sunt
vatten, och efter med kallt vatten, till sist in-
smorde man huden lätt med brännvin, och man
var fri dät onda för hela sin livstid,
till att bota överflödig blodgång för kvinnor
använde man dän inne flera barken på tre ä
fyra år gamla ehettlingar, man avskilde dät
ytloe skallet roga och tog endast dän bark som sat-

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

2971

MINDRE
TILLFÖRLITLIGT

105
närmast stammen, detta kokade man en timma
silade dät och drack spadett varmt, man även
dätta måste ske med stor försiktighet, annars
kunde man dricka bort dät så dät aldrig
kam igen mera, vilkett medförde sjukdom uti
kroppen för kvinnans hela återstående livstid,
för att lösa blodett för kvinnor som hade trög
flödning vid månadsreningen, såv uti oregel-
måttig ordning, flodade man sk. smokabär
på smokabärsbarkarna, dän tid de varit mogna,
torkade däm och förvarade däm till behövet
påkallade, då de kokades ilag med stersätrot
silade och drack spadett, som fick ske med stor
försiktighet, ty dät var ett kraftigt lösningsmedel
för blodomloppet uti kvinnokroppen.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

2971

INDRE TILLFÖRLITLIGT

att bota frostskador uti händer och fötter ¹⁰⁶
var min gyllare dät allra bästa medel vara för
fädas hände till under sin tid, och därför var
man alltid angelägen om att taga vara på dene
tingsten, man smorde på dät på dät frost-
bitna stället, och drog öfver en spritingspregnerad
ollsocker, och inom några dagar var man fri
från sin frostskada, för att bota värk uti ar-
mar och ben, o.s.v. rent spiltanslag, spriten fick
icke vara alls upplandad, om den skulle falla sin uppgift,
omslaget skulle ske med en ingdränkt sylleduk uti
sprit, som lindades om på dät värmande stället
och lindades ivanpå med ett påskier, här
var dät fråga om att hålla dät samt fochtigt
med sprit och ligga uti stillhet till dät onda var över.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16

2971

MINNES-
TILLFÖRLITLIGT

med att taga bort lichtornar och värtor hade ¹⁰⁴
man lite häleri med, för att bli av med värtorna
skulle man taga lika många ärtor i handen som
man hade värtor på hela sin kropp, därpå ärtor
skulle man knasta uti svärmaste och yppaste
brönn, och med samma springa in och stänga lå-
ren efter sig, var man inne för än alla ärtorna
var vid bottnen, ja då blev man fri värtorna,
men var ärtorna spunkna för än man kast
in då fick man ha sina värtor, för att bli
av med lichtornar skulle man hålla undan
då en mäss jessade, och bada på lichtornen varmt
dätta skulle upprepas tre ny i rad, tre gånger
varje ny, dät skulle vara efter samma
mäss alla gångarna om dät skulle göra sin värkan.

jag har här nedskrivitt några få resäkt från ¹⁰⁸
våra förfäders tid, vilka ännu hållas vid liv och
är under dagligt bruk bland våra ungdomar
som ännu lever kvar på gården, ty de fästas sin
stora tro härpå och håller därna hånshap såsom
ett härt arv från sina fäder, och då det ^{MINDRE} ~~det~~ man
mar där någon nykrdam an uti där stillen
äro de yverast färdiga att taga i beu den hem-
malagade medel sin som just passar för deras
brämpar, det är förvånansvärt vad våra
var uti besittning ^{hånshap om} av gårdens örtar och till vilka
nykrdammars de vart passande och hur man
skolle använda dem, dätta var deras stora
tro förenatt med där goda hånnedam
kärrom och den präctibe på sig själva, som gav dem säkerhet
derför var ^{endast på denna sida!} våra förfäder friska och starka

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18

2971

TILLFÖRLITLIGT